

Δράση Τοπικής Γεωγραφίας

Τίτλος Δράσης Τοπικής Γεωγραφίας

«Ένα Πάρκο Μνήμης για το Δάσος της Δαδιάς: Φυτεύουμε μνήμη, δρέπουμε ελπίδα!»

Δημιουργός: Ιωάννα Μανάφη, Επόπτρια Ποιότητας Εκπαίδευσης Δ.Π.Ε. Έβρου

Γνωστικό αντικείμενο

Γεωγραφία

Τάξη

Ε΄-Στ΄ Δημοτικού

Πρόγραμμα Σπουδών

Διασύνδεση με το:

1. Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ).
2. Αναλυτικό Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ) για το γνωστικό αντικείμενο της Μελέτης Περιβάλλοντος Δ΄ Δημοτικού (ΦΕΚ 303/Β΄/13-03-2003), (ΦΕΚ 5939/Β΄/16-12-2021) και Γεωγραφίας Ε΄ Δημοτικού (ΦΕΚ 304/Β΄/13-03-2003), (ΦΕΚ 5815/Β/10-12-2021).
3. Νέο Πρόγραμμα Σπουδών στο γνωστικό αντικείμενο της Μελέτης Περιβάλλοντος Δ΄ Δημοτικού (ΦΕΚ 3023/Β΄/08-05-2023) και Γεωγραφίας Ε΄ Δημοτικού (ΦΕΚ 2259/τ. Β΄/06-04-2023).
4. Διασύνδεση με το Πρόγραμμα Σπουδών «Δράσεις Ενεργού Πολίτη» του Νηπιαγωγείου, του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου (ΦΕΚ 6048/Β΄/1-11-2024).

17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης

Στόχος 4: Ποιοτική Εκπαίδευση

Στόχος 13: Δράση για το Κλίμα

Στόχος 15: Ζωή στη Στεριά

Στόχος 17: Συνεργασία για τους Στόχους

Λέξεις που προσδιορίζουν το πρόγραμμα

Δάσος Δαδιάς, φυσικό περιβάλλον, ιστορίες πεδίου, πυρκαγιά, μνήμη

Σύντομη περιγραφή του Προγράμματος

Οι μαθητές/τριες προβληματίζονται για τις επιπτώσεις των πρόσφατων καταστροφικών πυρκαγιών στο Δάσος της Δαδιάς και αναζητούν τρόπους να ευαισθητοποιήσουν την τοπική κοινωνία για τη συνεχή προστασία του. Αποφασίζουν να διερευνήσουν τις επιπτώσεις των πυρκαγιών συνομιλώντας με επαγγελματίες και εκπροσώπους φορέων προστασίας που δραστηριοποιούνται στο Δάσος. Καταγράφουν

Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Έβρου

τις προσωπικές μαρτυρίες των ανθρώπων ως «ιστορίες από το πεδίο» και τις μετατρέπουν σε σύντομα podcasts με τη βοήθεια της Τεχνητής Νοημοσύνης. Το αποκορύφωμα της μαθητικής δράσης είναι η δημιουργία ενός «Πάρκου Μνήμης» σε δημόσιο χώρο, όπου θα εκτεθούν αντικείμενα-σύμβολα από κάθε επαγγελματία, το καθένα με ένα QR code που θα οδηγεί απευθείας στην αντίστοιχη «ιστορία από το πεδίο», συνδέοντας οπτικά και ακουστικά την τοπική κοινωνία με τη μνήμη του Δάσους και εξασφαλίζοντας τη συνεχή ευαισθητοποίηση.

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα:

Οι μαθητές/τριες:

- να εντοπίζουν τις κύριες προκλήσεις και ανάγκες του Δάσους της Δαδιάς μέσα από τις προσωπικές αφηγήσεις των επαγγελματιών,
- να σχεδιάζουν και να διεξάγουν βιωματικές συνεντεύξεις, αναπτύσσοντας δεξιότητες ενσυναίσθησης, επικοινωνίας και κριτικής ακρόασης,
- να συλλέγουν, να οργανώνουν και να συνθέτουν κείμενα από τις βιωματικές αφηγήσεις,
- να παράγουν ψηφιακό περιεχόμενο (podcasts) χρησιμοποιώντας εργαλεία Τεχνητής Νοημοσύνης,
- να αναπτύσσουν δεξιότητες οργάνωσης και συνεργασίας για τη δημιουργία ενός δημόσιου χώρου μνήμης,
- να αναλάβουν ενεργό ρόλο ως πολίτες, συμβάλλοντας στην ευαισθητοποίηση και τη διατήρηση της μνήμης για το Δάσος της Δαδιάς.

Πεδίο Υλοποίησης

- Η αυλή ή άλλοι χώροι του σχολείου για την προετοιμασία, την έρευνα, τις συνεντεύξεις, τη σύνθεση κειμένων.
- Ο ψηφιακός χώρος του διαδικτύου για την έρευνα, τη δημιουργία podcasts με ΤΝ, τη φιλοξενία αρχείων, τη δημιουργία QR codes.
- Προορισμοί σε απόσταση από το σχολείο (κοντινή ή πιο μακρινή) για διά ζώσης συνεντεύξεις με επαγγελματίες, εφόσον είναι εφικτό και με την κατάλληλη εποπτεία.
- Δημόσιος χώρος στην τοπική κοινότητα για τη δημιουργία του "Πάρκου Μνήμης".

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση (2 διδακτικές ώρες)

Η φάση της διερεύνησης ξεκινά με την πρώτη επαφή των μαθητών/τριών με το Δάσος της Δαδιάς και τις δραματικές επιπτώσεις των πυρκαγιών. Προβάλλονται φωτογραφίες και βίντεο που απεικονίζουν το δάσος σε διάφορες φάσεις: πριν τις καταστροφές, κατά τη διάρκεια των πυρκαγιών του 2022 και 2023, και μετά από αυτές. Ακολουθεί ανοιχτή συζήτηση στην τάξη για την ομορφιά του δάσους, τη μοναδικότητά της πανίδας του, με έμφαση στα αρπακτικά πουλιά, και τις συνέπειες των καταστροφών.

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός με τους/τις μαθητές/τριες οδηγούνται στην αναγνώριση της κεντρικής πρόκλησης: «Πώς μπορούμε να διατηρήσουμε ζωντανή τη μνήμη του Δάσους της Δαδιάς, να αναδείξουμε την αξία του και να ευαισθητοποιήσουμε την τοπική κοινωνία;». Παρουσιάζεται η ιδέα να προσεγγίσουν το Δάσος μέσα από τις προσωπικές ιστορίες των ανθρώπων που το ζουν από κοντά καθημερινά, δηλαδή των επαγγελματιών και των εκπροσώπων φορέων, να συνομιλήσουν μαζί τους και να καταγράψουν τις βιωματικές τους καταθέσεις, ενώ ως τελική παρέμβαση να δημιουργήσουν σε δημόσιο χώρο ένα «Πάρκο

Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Έβρου

Μνήμης» για το Δάσος, όπου θα εκτίθενται αντικείμενα-σύμβολα των ανθρώπων του Δάσους με τη δυνατότητα αναπαραγωγής των ιστοριών τους σε μορφή podcasts μέσω QR codes.

Ακολουθεί ένας καταγισμός ιδεών και οι μαθητές/τριες προτείνουν διάφορους επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στο δάσος, όπως πυροσβέστες, δασικούς, μελισσοκόμους, κτηνοτρόφους, υλοτόμους/δασεργάτες, αλλά και εκπροσώπους του Φορέα Διαχείρισης του Δάσους ή της Εταιρείας Βιοποικιλότητας Θράκης, που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Συζητούν ποια πτυχή της σχέσης ανθρώπου-δάσους εκπροσωπεί ο καθένας. Για την προετοιμασία της διερεύνησης, δημιουργούνται «Ομάδες Ερευνητών», με κάθε ομάδα να είναι υπεύθυνη για την προσέγγιση ενός συγκεκριμένου τύπου επαγγελματία. Διαμορφώνεται το κεντρικό ερώτημα που θα απευθυνθεί σε όλους τους συνεντευξιαζόμενους: «Τι σημαίνει το Δάσος της Δαδιάς για τη ζωή σας, και πώς το ζήσατε πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τις πυρκαγιές;». Οι ομάδες διεξάγουν μια αρχική έρευνα για τον ρόλο κάθε επαγγελματία και γενικές πληροφορίες για το Δάσος της Δαδιάς, χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο και απλή βιβλιογραφία, με την υποστήριξη του/της εκπαιδευτικού.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός (2 διδακτικές ώρες)

Σε αυτή τη φάση, οι μαθητές/τριες εκπαιδεύονται στις τεχνικές συνέντευξης. Συζητούνται η δομή μιας βιωματικής συνέντευξης, η εισαγωγή, το κεντρικό ερώτημα, ο τρόπος ενθάρρυνσης της αφήγησης και οι διακριτικές διευκρινιστικές ερωτήσεις. Οι μαθητές/τριες κάνουν πρόβες συνεντεύξεων μεταξύ τους, αναλαμβάνοντας εναλλάξ τους ρόλους συνεντευξιαζόμενου και συνεντευκτή. Εξασκούνται στην τήρηση σημειώσεων κατά τη συνέντευξη καταγράφοντας λέξεις-κλειδιά και συναισθήματα.

Παράλληλα, γίνονται οι προπαρασκευαστικές επαφές και συνεργασίες. Ο/Η εκπαιδευτικός, σε συνεργασία με τους/τις μαθητές/τριες, επιλέγει συγκεκριμένα πρόσωπα από τους προαναφερθέντες επαγγελματικούς χώρους και φορείς που είναι πρόθυμα να συμμετάσχουν. Ο/Η εκπαιδευτικός επικοινωνεί μαζί τους για να εξηγήσει τον στόχο του προγράμματος (βιωματικές συνεντεύξεις, podcasts, «Πάρκο Μνήμης») και να ζητήσει τη συνδρομή τους, τόσο για τη διάθεση χρόνου για συνέντευξη όσο και για την παροχή ενός συμβολικού αντικείμενου. Καθορίζεται ο τρόπος διεξαγωγής των συνεντεύξεων (δια ζώσης στο σχολείο/στον χώρο εργασίας τους ή μέσω βιντεοκλήσης). Επιπλέον, ο/η εκπαιδευτικός και οι μαθητές/τριες επικοινωνούν με τη Δημοτική αρχή για να παρουσιάσουν την ιδέα του «Πάρκου Μνήμης» και να ζητήσουν την παραχώρηση δημόσιου χώρου και την υποστήριξή του.

Τέλος, οι μαθητές/τριες προχωρούν στον σχεδιασμό του «Πάρκου Μνήμης». Συζητούν για την πιθανή διάταξη του πάρκου, πού θα τοποθετηθεί το κάθε αντικείμενο και πώς θα ενσωματωθούν τα QR codes. Γίνεται συζήτηση για την αισθητική του χώρου, τις πινακίδες, τις πληροφορίες και την πιθανότητα ενσωμάτωσης κάποιου έργου τέχνης ή φυτών.

Υλοποίηση (4 διδακτικές ώρες)

Αρχικά, οι ομάδες διεξάγουν τις συνεντεύξεις με τους επιλεγμένους επαγγελματίες εστιάζοντας στο κεντρικό βιωματικό ερώτημα και ενθαρρύνοντας τις προσωπικές αφηγήσεις. Οι μαθητές/τριες κρατούν λεπτομερείς σημειώσεις και, αν είναι εφικτό και με την άδεια του συνεντευξιαζόμενου, ηχογραφούν τη συνέντευξη για αναφορά. Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, οι μαθητές/τριες ζητούν από κάθε επαγγελματία να τους δώσει ένα αντικείμενο που συμβολίζει το επάγγελμά του σε σχέση με το δάσος (π.χ. ένα παλιό κράνος πυροσβέστη, ένα κομμάτι ξύλου από δασεργάτη, ένα κομμάτι κηρήθρας από μελισσοκόμο, ένα εργαλείο δασικού, μια κουδούνα από κτηνοτρόφο, ένα δενδρύλλιο/μια καμένη φωλιά πουλιού από τον Φορέα Διαχείρισης/Εταιρεία Βιοποικιλότητας).

Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες προχωρούν στη σύνθεση των κειμένων και τη δημιουργία podcasts με Τεχνητή Νοημοσύνη. Κάθε ομάδα, με βάση τις σημειώσεις και τις ηχογραφήσεις της, συνθέτει ένα σύντομο, περιεκτικό κείμενο 200-300 λέξεων που αποτελεί την «ιστορία πεδίου» του κάθε επαγγελματία, εστιάζοντας

Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Έβρου

στη βιωματική του κατάθεση. Χρησιμοποιώντας ένα online εργαλείο μετατροπής κειμένου σε ομιλία (text-to-speech) με Τεχνητή Νοημοσύνη, οι μαθητές/τριες, με την επίβλεψη του εκπαιδευτικού, μετατρέπουν κάθε κείμενο σε ένα ξεχωριστό ηχητικό αρχείο (podcast). Τα ηχητικά αρχεία ανεβαίνουν σε μια πλατφόρμα διαδικτυακής αποθήκευσης ή στην ιστοσελίδα του σχολείου, ώστε να είναι προσβάσιμα.

Κατόπιν, για κάθε podcast, δημιουργείται ένα μοναδικό QR code που συνδέεται απευθείας με το ηχητικό αρχείο. Οι μαθητές/τριες ετοιμάζουν μικρές ενημερωτικές πινακίδες για κάθε αντικείμενο, που θα περιλαμβάνουν το όνομα του επαγγελματία, το επάγγελμά του και το QR code, ενώ καθαρίζουν και προετοιμάζουν τα αντικείμενα για την έκθεση.

Τέλος, για τη δημιουργία του «Πάρκου Μνήμης», οι μαθητές/τριες, σε συνεργασία με τη Δημοτική αρχή, επιβλέπουν ή συμμετέχουν στην τοποθέτηση των αντικειμένων-συμβόλων στον επιλεγμένο δημόσιο χώρο (π.χ. πλατεία, πάρκο της πόλης). Επικολλώνται τα QR codes σε κάθε αντικείμενο ή σε ειδική πινακίδα δίπλα σε αυτό, ενώ τοποθετείται μια κεντρική πινακίδα για το «Πάρκο Μνήμης» που να εξηγεί τον σκοπό του, το πρόγραμμα του σχολείου και να προσκαλεί τους επισκέπτες να ακούσουν τις «ιστορίες πεδίου».

Επικοινωνία-Διάχυση (1 διδακτική ώρα)

Για την επικοινωνία και τη διάχυση του προγράμματος, οργανώνεται μια μικρή εκδήλωση εγκαινίων του Πάρκου, με την παρουσία του/της Δημάρχου, των επαγγελματιών που συμμετείχαν, της σχολικής κοινότητας και των κατοίκων. Με την ευκαιρία αυτή, οι μαθητές/τριες παρουσιάζουν τις δράσεις τους και μιλούν για τη σημασία της παρέμβασής τους. Εξηγούν τι είναι το «Πάρκο Μνήμης», καθώς και τη σημασία κάθε αντικειμένου, και προσκαλούν το κοινό να «σκανάρει» τα QR codes για να ακούσει τις ιστορίες.

Για την ευρύτερη διάχυση, οι μαθητές/τριες, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, συντάσσουν και αποστέλλουν δελτίο τύπου για τη δράση τους σε τοπικά και περιφερειακά μέσα ενημέρωσης (εφημερίδες, ραδιόφωνο, online portals).

Τέλος, φωτογραφίες και βίντεο από τη διαδικασία και την τελική εγκατάσταση του πάρκου, καθώς και απευθείας links προς τα podcasts, αναρτώνται στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Αναστοχασμός (1 διδακτική ώρα)

Η τελική φάση του προγράμματος είναι αφιερωμένη στον αναστοχασμό και την αξιολόγηση. Σε μια ανοιχτή συζήτηση στην τάξη, οι μαθητές/τριες καλούνται να αναλογιστούν την εμπειρία τους μέσα από ερωτήσεις όπως: «Ποια ήταν η πιο ενδιαφέρουσα ιστορία που ακούσαμε και γιατί μας άγγιξε;», «Τι μάθαμε για τη σχέση των ανθρώπων με το Δάσος της Δαδιάς μέσα από τις βιωματικές καταθέσεις;», «Πώς νιώσαμε που δημιουργήσαμε έναν μόνιμο χώρο μνήμης για το Δάσος στην κοινότητά μας;», «Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσαμε και πώς τις ξεπεράσαμε;» και «Πώς πιστεύουμε ότι το Πάρκο Μνήμης θα επηρεάσει την τοπική κοινότητα;».

Επιπλέον, συζητείται ποιες νέες δεξιότητες αποκτήθηκαν (π.χ. συνέντευξη, δημιουργία podcast, οργάνωση εκδήλωσης, δημόσια ομιλία) και πώς μπορούν να εφαρμοστούν σε άλλα ζητήματα της κοινότητας.

Τέλος, οι μαθητές/τριες μπορούν να εκφράσουν τον αναστοχασμό τους δημιουργικά, γράφοντας ένα σύντομο κείμενο, ένα ποίημα ή δημιουργώντας ένα σχέδιο που να αποτυπώνει τα συναισθήματά τους μετά την ολοκλήρωση της δράσης τους. Συμπλήρωση μιας κάρτας εξόδου «3-2-1», στο τέλος του προγράμματος, με ερωτήσεις αναστοχασμού, όπως «3 συναισθήματα που ένιωσα συμμετέχοντας στις δράσεις για την προστατευόμενη περιοχή - 2 πράγματα που μου άρεσαν πολύ στις δράσεις μας - 1 νέα δράση που προτείνω για την προστατευόμενη περιοχή».